

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ПРОФІЛЬНОЇ ТА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	«Географія»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія профільної та вищої школи» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта / Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта** предметної спеціальності **014.07 Середня освіта (Географія)** освітньої програми «Географія».

Розробники: Маляр Любов Василівна, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № _____ від «_____» _____ 2021 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

_____ /проф. Козубовська І.В./
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № _____ від «_____» _____ 2021 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

_____ / Попадич О.О./
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Маляр Л.В., 2021 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	1	1
	Лекції:	
	30	10
	Практичні (семінарські):	
	18	4
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія профільної та вищої школи» є підготовка студентів-магістрів до майбутньої професійно-педагогічної діяльності у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах, засвоєння і поглиблення знань про особливості та закономірності педагогічного процесу у профільній та вищій школі, про реальні та перспективи розвитку сучасної освіти.

Завдання курсу:

- актуалізувати, поглибити, засвоїти психолого-педагогічні знання та формувати практичні навички їх застосовувати у майбутній професійній педагогічній діяльності;
- формувати у здобувачів освіти знань, умінь і навичок налагодження продуктивної психолого-педагогічної взаємодії зі студентами, враховуючи особливості їх психічного та індивідуального розвитку в організації освітнього процесу у вищій школі;
- розкрити основні теоретичні засади дидактики та теорії виховання вищої школи;
- дати загальну характеристику сучасного освітнього простору, залучити студентів до аналізу його проблем та прогнозування перспектив розвитку;
- формувати у студентів уміння розв'язувати практичні завдання навчально-виховного процесу у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;
- удосконалити навички самостійної навчальної роботи, в тому числі, уміння опрацьовувати різноманітні науково-педагогічні джерела інформації;
- сприяти опануванню майбутніми фахівцями методикою підготовки та проведення різних форм організації занять у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;
- набуття студентами знань про основні віхи історичного розвитку вищої школи в Україні та світі;
- сприяти формуванню у студентів –майбутніх педагогів – морально-етичних якостей, академічної доброчесності, творчого підходу до навчально-методичної роботи, наукової праці, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, формуванню потреби у самовдосконаленні, підвищенні своєї кваліфікації.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Педагогіка і психологія профільної та вищої школи» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлюючого, сповідуючого та примножуючого загально цивілізаційні цінності демократичного суспільства (морально-етичні, культурні, гуманістичні, доброчесності тощо).

ЗК 2. Здатність самовдосконалюватися, постійно підвищувати кваліфікацію із розумінням предметної області обраної професії, її основних концепцій, понятійно-термінологічного апарату та місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні сучасні технології у науковій, освітній, просвітницькій та громадській роботі, абстрактно мислити та системно аналізувати і узагальнювати інформацію в галузі предметної діяльності.

ЗК 5. Вміння виявляти та вирішувати в професійній діяльності проблемні задачі, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення.

ЗК 8. Уміння об'єктивно оцінювати і доносити знання як до фахової аудиторії, так і до широкого загалу із використанням наукової термінології та сучасних методів і технологій презентації інформаційних матеріалів.

ФК 1. Набуття предметно-географічних, природознавчо-наукових, психолого педагогічних компетентностей, оволодіння фундаментальними знаннями з дисциплін географічної науки на різних просторових рівнях (глобальному, національному і локальному), методологією географічних досліджень взаємозв'язків у складній системі «Людина–Природа» в контексті досягнення цілей збалансованого розвитку.

ФК 2. Здатність до постійного професійного самовдосконалення, вивчення і креативного застосування досягнень національної та світової географічної науки в науковій і педагогічній діяльності.

ФК 4. Здатність розвивати викладацькі компетентності, вміння застосувати на практиці набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методів і прийомів навчання географії у вищих навчальних закладах відповідно до вимог державних освітніх стандартів.

ФК 5. Здатність постійно вдосконалювати та використовувати набуті знання щодо змісту, форм та методів навчання географії в загальноосвітній школі, вміння вносити інновації в навчально-виховний процес сучасної середньої школи.

ФК 9. Набуття високих морально-етичних цінностей і здатність особи здійснювати професійну діяльність орієнтовану на формування в Україні європейських якостей життя.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Географія**», вивчення навчальної дисципліни «**Педагогіка і психологія профільної та вищої школи**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
знання основних законів, закономірностей, понять та наукової термінології новітніх напрямків сучасної географічної освіти та науки; знання системи освіти та науки України, стану її адаптації в європейський простір;	ПРН 1
знання принципів, методів, закономірностей, структури педагогічного процесу, новітніх освітніх засобів і технологій, які є придатними для викладання різних географічних дисциплін у вищій школі та в загальноосвітніх навчальних закладах;	ПРН 3
знання за даною освітньою програмою, які необхідні для роботи в традиційних сферах застосування: вчителем географії в ЗОНЗ, викладачем географічних дисциплін у вищій школі, спеціалістом-географом у наукових установах, державних природоохоронних структурах та поресурсних департаментах при облдержадміністрації або відділах органів державної влади та місцевого самоврядування, а також у підприємницьких структурах, що потребують фахівців-географів.	ПРН 4
застосовувати новітні освітні методики і технології для формування в учнів школи предметних компетентностей, набуття сучасних уявлень про географічну оболонку Землі як середовище життєдіяльності людства, її структуру, природні багатства різних континентів, країн світу, України та її регіонів.	ПРН 10
уміння самостійно організовувати польові природознавчі дослідження та спостереження, які необхідні для проведення практичних занять з географії та природознавства в школі, а також для проведення позашкільної краєзнавчої роботи, формування у молоді відповідального ставлення до екологічного стану довкілля.	ПРН 11
здатність у фаховій діяльності діяти і приймати відповідальні інноваційні рішення в ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов та вимог.	ПРН 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Педагогіка і психологія профільної та вищої школи**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
--	----------

знати основні поняття психології та педагогіки, педагогічні принципи, закономірності, структуру педагогічного процесу; знати систему освіти України та її адаптацію до європейського простору; знати основні тенденції, віхи історичного розвитку вищої школи в Україні та світі, знати правові та нормативні основи функціонування системи освіти; знати права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу в освітніх закладах;	ПРН 1
знати основи навчально-методичної роботи у профільній та вищій школі, а також усвідомлювати зміст основних нормативних документів вищої освіти (освітня програма, навчальний план, робоча програма, індивідуальний план викладача тощо) та розуміти їх роль в організації навчального процесу; знати особливості методики проведення лекційних, семінарських, практичних лабораторних занять та здійснювати підготовку до їх проведення на відповідному науково-методичному рівні з використанням сучасних засобів, форм і методів навчання та виховання, інноваційних технологій і останніх досягнень в царині даної науки.	ПРН 3, 4
уміти визначити мету навчального заняття, реалізуючи функції процесу навчання у профільній та вищій школі - дидактичні, виховні, розвиваючі, професіоналізації; вміти визначати та застосувати у педагогічному процесі методи, засоби навчання та контролю, аналізувати їх ефективність; вміти розробляти та проводити різні види виховних справ у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;	ПРН 10, 11
вміти самостійно опрацьовувати різні види джерел (навчальну та навчально-методичну літературу), критично її аналізувати і використовувати в педагогічній практиці та під час підготовки до занять; вміти проводити психолого-педагогічний аналіз навчально-виховних ситуацій у загальноосвітній та вищій школі та приймати педагогічно доцільні рішення;	ПРН 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни **«Педагогіка і психологія профільної та вищої школи»** є:

Поточний контроль, який під час вивчення навчальної дисципліни проходить в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни **«Педагогіка і психологія профільної та вищої школи»** проводиться письмово та передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння знань основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють виявити уміння та навички студентів застосовувати комплекс теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності.

Підсумковий контроль – іспит, який проводиться в усній формі.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Протягом семестру студенти вивчають два змістових модулі. Після виконання обидвох змістових модулів здійснюється поточний контроль через виконання письмової роботи. Студенти, які не відвідували лекції або в неповному обсязі виконали програму семінарських занять, до поточного модульного контролю не допускаються.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною системою. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модуль та балів за поточний контроль.

Студент, який в результаті поточного оцінювання або підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати іспит з дисципліни. У такому

випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. Для покращення підсумкової оцінки з дисципліни складання іспиту є обов'язковим.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання отримав середнє арифметичне менше 60 балів зобов'язаний складати іспит з дисципліни. У разі, коли відповіді здобувача освіти під час іспиту оцінені менш ніж 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку.

Поточне оцінювання здійснюється за трьома складовими:

- контроль за виконання модульних завдань;
- контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру;
- контроль індивідуальної та самостійної роботи.

Якщо здобувач освіти відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів.

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді виконання письмових завдань репродуктивного й творчого характеру, який оцінюється від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право з дозволу деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Оцінювання активності під час аудиторних занять, індивідуальної та самостійної роботи здійснюється у межах 50 балів:

- **має 20 балів** – опрацьовано увесь семінарський матеріал та отримано оцінки «добре», «відмінно»;
- **має 5 балів** – конспектування лекцій, першоджерел, нормативних документів, монографій тощо;
- **має 25 балів** – виконання індивідуальних творчих завдань, практичних, самостійних робіт тощо.

Самостійна та індивідуальна робота виконуються студентами письмово.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
5	5	5	5	10	5	5	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
5	5	10	5	5	10	10		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	30	5	30
Виконання самостійної роботи	2	10	2	10
Виконання завдань індивідуальної роботи	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	10	100	10	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді виконання письмових завдань репродуктивного й творчого характеру, який оцінюється від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право з дозволу деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

50 балів (оцінка «відмінно») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі і виявив при цьому:

- глибокі та повні знання матеріалу дисципліни;
- вільне володіння науковою термінологією;
- творчу самостійність;
- високу культуру оформлення знань та відповідний рівень умінь і навичок.

40 балів (оцінка «добре») – студент виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі, вичерпно реалізував усі питання, виявив творчу самостійність, добре орієнтується в питаннях даної дисципліни, продемонстрував високу культуру оформлення знань, належний рівень умінь та навичок, але в роботі наявні окремі несуттєві помилки. Ставиться за виконання 75 % усіх завдань.

30 балів (оцінка «задовільно») – студент виявив задовільне знання матеріалу, але допустив при цьому окремі грубі фактичні помилки та неточності, а культура оформлення знань та рівень його умінь і навичок ще недостатні. Правильно виконано більше 50% запропонованих завдань

20 балів (оцінка «незадовільно») – студент не виявив достатніх фахових знань з предмета, не досяг реалізації завдання через загальну слабку орієнтацію в програмовому матеріалі, а культура його мовлення й оформлення знань незадовільні. Завдань виконано менше від 50 %.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Педагогіка і психологія профільної та вищої школи» є **іспит**, який проводиться в усній формі. Студент, який в результаті поточного оцінювання або підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати іспит з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. Для покращення підсумкової оцінки з дисципліни складання іспиту є обов'язковим.

Здобувач освіти, який у результаті підсумкового оцінювання отримав середнє арифметичне менше 60 балів, зобов'язаний складати іспит з дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час іспиту оцінені менш ніж 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психолого-педагогічної науки.

Тема 1. Психологія і педагогіка вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет.

Предмет, основні категорії та завдання психології вищої школи. Педагогіка вищої школи в системі педагогічних наук. Предмет, завдання, основні категорії педагогіки вищої школи. Зв'язок педагогіки та психології вищої школи з іншими галузями психолого-педагогічних знань. Вища школа як педагогічна система. Освіта як соціальне явище. Зростання ролі вищої освіти в суспільстві. Криза освіти. Реформування української школи. Новаторські педагогічні ідеї та творчі знахідки на сучасному етапі. Основні напрями реформування вищої освіти та науки у XXI столітті

Тема 2. Методологія та методи психолого-педагогічних досліджень.

Науково-педагогічне дослідження: поняття, методологія, методика, основні завдання. Об'єкт і предмет, емпіричний і теоретичний рівні досліджень у педагогіці та психології вищої школи. Методи психолого-педагогічних досліджень. Етапи педагогічних досліджень. Культура педагогічних досліджень і педагогічна майстерність дослідника. Методика вивчення особистості студента та академічної групи.

Тема 3. Основні віхи розвитку вищої школи у світі та в Україні

Розвиток вищої освіти у світовій практиці: історичний аспект. Перші навчальні заклади підвищеного типу (академія, лікей, музеум, філософські школи, ефебії). Вища школа в ісламському світі. Виникнення університетів у Європі. Парадигми університетської освіти. Основні етапи становлення вищої освіти в Україні. Острозька і Київська колегії як провісники української вищої школи європейського типу. Києво-Могилянська Академія – центр освіти, культури і науки в Україні у XVII-XVIII ст. Університетські проєкти в Україні у XVIII ст. Заснування і діяльність Львівського, Харківського, Київського та Одеського університетів. Розвиток вищої освіти в Україні в період національно-визвольних змагань. Українські вищі заклади освіти за кордоном.

Тема 4. Система вищої освіти в Україні.

Поняття вищої освіти, її мета, завдання, структура. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти. Рівні акредитації та типи вищих навчальних закладів. Принципи побудови системи вищої освіти в Україні. Вплив суспільних стереотипів та особистісних установок на зміни в системі освіти. Освіта як система. Освіта як процес. Освіта як результат. Демократизація як освітній принцип. Суспільна значущість демократизації навчального процесу. Болонський процес як засіб інтеграції й демократизації вищої освіти.

Тема 5. Загальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти в світі.

Тенденції розвитку міжнародного освітнього простору, принципи, глобалізації, неперервне навчання, формальна і неформальна освіта. Національні системи розвитку освіти. Роль класичних університетів та продукування сучасних наукових знань та новітніх інформаційних технологій. Особливості вищої освіти в полікультурному суспільстві. Вища школа високорозвинених зарубіжних країн (Англія, США, Німеччина, Японія, Фінляндія тощо) і держав пострадянського простору.

Тема 6. Особливості розвитку студента як суб'єкта власної навчально-професійної діяльності.

Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності. Права та обов'язки осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах. Загальна характеристика і типологічні особливості сучасних студентів ВНЗ. Психологічна характеристика студентів різних курсів. Психологічні особливості розвитку студента: криза юності, вступ в епоху самостійного життя, своєрідність молодості. Соціальний, моральний та інтелектуальний розвиток студентів. Головні чинники

виникнення депресій у юнацькому віці. Особливості адаптації студентів до навчально-виховного процесу у вищій школі, педагогічна взаємодія з ними, врахування культурологічної, особистісно-індивідуальної своєрідності студентів.

Тема 7. Особливості пізнавальної діяльності студентів.

Структура процесу навчання, його об'єктивний і суб'єктивний сенс. Пізнавальні процеси як механізми психічного відображення. Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності. Процес оволодіння новими знаннями у вищій школі. Розвиток наукових понять й умінь, навичок студентів, корекція їхнього помилкового, неправильного розуміння та утворення понять. Роль мотивації в навчально-професійній діяльності. Формування у студентів позитивної мотивації навчання. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців. Причини неуспішності студентів і шляхи їх усунення.

Тема 8. Специфіка професійної діяльності викладача закладу вищої освіти

Викладач вищого навчального закладу як організатор навчально-виховного процесу. Висока соціальна значущість праці викладача вищої школи. Мета, завдання і специфічні риси професійної діяльності. Основні напрями діяльності викладача вищої школи. Готовність викладача закладів вищої освіти до педагогічної діяльності. Права та обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників. Психологічна характеристика науково-педагогічної діяльності та особистості викладача вищої школи, аналіз його компетентності та майстерності; характеристика педагогічних здібностей, особливостей діяльності викладача при різних стилях взаємодії, типологія викладачів; педагогічна етика, вимоги студентів до викладача, шляхи формування педагогічної майстерності і підвищення рівня професійності викладача вищої школи. Педагогічна майстерність викладача вищої школи та її компоненти. Культура педагогічної комунікації. Стресогенність професійної діяльності викладача вищої школи. Професійні кризи та деформації професійного розвитку викладача вищої школи. Синдром «професійного вигорання» фахівця. Профілактика професійного вигорання педагогів.

Змістовий модуль 2. Організаційно-методичні умови забезпечення освітнього процесу у вищій школі.

Тема 1. Процес навчання у вищій школі

Сутність поняття «дидактика вищої школи». Основні дидактичні концепції. Поняття процесу навчання. Структурні компоненти процесу навчання. Двосторонній характер процесу навчання. Принципи навчання. Психологічний та педагогічний аспекти засвоєння студентами знань. Пізнавальна діяльність студентів як основа їх розумового розвитку. Студент як суб'єкт навчальної діяльності. Формування професійних мотивів навчання. Поняття змісту освіти, його складові. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти. Компетентнісний підхід як основа створення та реалізації освітніх програм нового покоління. Основні напрями оновлення змісту освіти у вищій школі.

Тема 2. Форми організації та методи навчання у закладах вищої освіти

Методи та засоби навчання у вищій школі. Форми навчання та форми організації навчання у вищій школі. Лекція у вищій школі як провідна форма організації навчання і як основний вид навчальних занять. Вимоги до лекції. Основні функції сучасної вузівської лекції. Види лекцій. Дидактичні принципи відбору і викладу навчального матеріалу. Місце практичних та семінарських занять в організації процесу навчання. Самостійна робота студентів. Умови ефективності організації самостійної роботи. Курсові, дипломні, магістерські роботи. Науково-дослідна робота студентів. Консультації. Практична підготовка студентів. Поняття «педагогічної технології». Педагогічна психологія як основа сучасних навчальних технологій. Технологічний підхід у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти. Кредитно-модульна система організації навчання у закладах вищої освіти України.

Тема 3. Психолого-педагогічні основи підготовки та проведення навчальних занять у вищій школі

Особливості підготовки викладача до проведення аудиторного заняття. Використання раціональних шляхів управління пізнавальною діяльністю студентів у процесі проведення заняття. Особливості підготовки до проведення лекційних занять. Особливості підготовки до проведення семінарських та практичних занять.

Тема 4. Система діагностики навчальних досягнень студентів

Поняття діагностики знань і умінь, її структурні компоненти. Види контролю результатів навчальної діяльності студентів. Функції контролю. Зв'язок контролю з іншими ланками

процесу навчання: вивченням і осмисленням нового матеріалу, його закріпленням і використанням у практичній діяльності. Форми організації і методи контролю, шляхи їх удосконалення. Тестування в системі діагностики знань і умінь. Загальнопедагогічні та дидактичні вимоги до контролю. Оцінювання знань і умінь студентів. Модульно-рейтингова система оцінювання. Критерії оцінки знань. Національна шкала оцінювання. Європейська кредитно-трансферна та система накопичення – ECTS студентів у ВНЗ.

Тема 5. Основи виховної роботи у закладах вищої освіти.

Філософські аспекти демократизації українського виховання. Системний підхід до організації виховання у закладах вищої освіти. Виховна робота зі студентською молоддю як важлива складова діяльності викладача вищої школи. Мета і завдання виховання у вищому закладі освіти. Основні напрями, методи, форми та засоби виховання студентської молоді. Особливості виховання студентів у процесі навчання і в позанавчальний час. Студентський колектив в системі виховання студентської молоді. Реалізація виховної роботи у групі через інститут кураторів. Основні функції та напрями роботи куратора академічної групи. Конфлікти у студентській групі та шляхи їх вирішення. Студентське самоврядування. Самовиховання – якісно новий рівень у розвитку особистості студента – майбутнього педагога.

Тема 6. Освітній менеджмент у вищому навчальному закладі.

Завдання, напрями діяльності і структура закладів вищої освіти. Принципи управління вищим навчальним закладом. Структура управління вищим навчальним закладом. Організація освітнього процесу у вищій школі. Стандарти освітньої діяльності та вищої освіти. Стратегічні завдання системи управління вищим навчальним закладом. Органи громадського самоврядування у вищих навчальних закладах. Впровадження системи управління якістю у вищому навчальному закладі. Проблеми демократизації системи управління вищим навчальним закладом в контексті євроінтеграції та шляхи їх вирішення.

Тема 7. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах закладу вищої освіти.

Спілкування як основа педагогічної діяльності. Сутність педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Діалог як основна форма педагогічного спілкування викладача зі студентами. Особистісні характеристики викладача та їх вплив на індивідуальний стиль діяльності. Комунікація у процесі навчання. Розвиток комунікативних здібностей студентів. Мистецтво педагогічного спілкування.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: денна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1. Теоретичні засади психолого-педагогічної науки.						
Тема 1. Психологія і педагогіка вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет.	7	2				5
Тема 2. Методологія та методи психолого-педагогічних досліджень.	7	2				5
Психологія і педагогіка вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет. Методологія та методи психолого-педагогічних досліджень.	2		2			
Тема 3. Основні віхи розвитку вищої школи у світі та в Україні	7	2				5

Тема 4. Система вищої освіти в Україні.	7	2				5
Тема 5. Загальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти в світі.	7	2				5
Система вищої освіти в Україні. Загальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти в світі.	2		2			
Тема 6. Особливості розвитку студента як суб'єкта власної навчально-професійної діяльності. Особливості пізнавальної діяльності студентів	7	2				5
Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності.	4	2	2			
Тема 7.. Специфіка професійної діяльності викладача закладу вищої освіти	5					5
Педагогічна культура викладача закладу вищої освіти	2		2			
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	59	16	8			35
Модуль 2. Організаційно-методичні умови забезпечення освітнього процесу у вищій школі.						
Тема 1. Процес навчання у вищій школі	7	2				5
Процес навчання у вищій школі. Зміст освіти	2		2			
Тема 2. Форми організації та методи навчання у закладах вищої освіти	7	2				5
Тема 3. Психолого-педагогічні основи підготовки та проведення навчальних занять у вищій школі	9	2	2			5
Тема 4. Система діагностики навчальних досягнень студентів	7	2				5
Тема 5. Основи виховної роботи у закладах профільної та вищої освіти.	7	2				5
Психолого-педагогічні особливості виховної роботи у закладах вищої освіти.	2		2			
Тема 6. Освітній менеджмент у вищому навчальному закладі.	7	2				5
Тема 7. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах закладу вищої освіти.	9	2				7
Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах закладу вищої освіти	2		2			
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	61	14	10			37
Разом за семестр	120	30	18			72

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: заочна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1. Теоретичні засади психолого-педагогічної науки.						
Тема 1. Психологія і педагогіка вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет.	9	2				7
Тема 2. Методологія та методи психолого-педагогічних	7					7

досліджень.						
Тема 3. Основні віхи розвитку вищої школи у світі та в Україні	7					7
Тема 4. Система вищої освіти в Україні.	9	2				7
Тема 5. Загальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти в світі.	7					7
Тема 6. Особливості розвитку студента як суб'єкта власної навчально-професійної діяльності.	7					7
Тема 7. Особливості пізнавальної діяльності студентів.	7					7
Тема 8. Специфіка професійної діяльності викладача закладу вищої освіти	11	2	2			7
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	64	6	2			56
Модуль 2. Організаційно-методичні умови забезпечення освітнього процесу у вищій школі.						
Тема 1. Процес навчання у вищій школі	9	2				7
Тема 2. Форми організації та методи навчання у закладах вищої освіти	9	2				7
Тема 3. Психолого-педагогічні основи підготовки та проведення навчальних занять у вищій школі	7					7
Тема 4. Система діагностики навчальних досягнень студентів	7					7
Тема 5. Основи виховної роботи у закладах вищої освіти.	7					7
Тема 6. Освітній менеджмент у вищому навчальному закладі.	7					7
Тема 7. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах закладу вищої освіти.	8					8
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	56	4	2			50
Разом за семестр	120	10	4			106

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Психологія і педагогіка вищої школи як галузь наукових знань і навчальний предмет. Методологія та методи психолого-педагогічних досліджень.	2	
2	Тема 2. Система вищої освіти в Україні. Загальні тенденції розвитку сучасної вищої освіти в світі.	2	
3	Тема 3. Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності.	2	
4	Тема 4. Педагогічна культура викладача закладу вищої освіти.	2	2
5	Тема 5. Процес навчання у вищій школі. Зміст освіти.	2	
6	Тема 6. Психолого-педагогічні основи підготовки та проведення навчальних занять у вищій школі	2	
7	Тема 7. Психолого-педагогічні особливості виховної роботи у закладах вищої освіти.		
8	Тема 8. Психологічні особливості педагогічного спілкування викладача зі студентами в умовах закладу вищої освіти.		
9	Модульний контроль	2	2
разом		18	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Різні підходи до класифікації методів науково-педагогічного дослідження. Характеристика емпіричних, теоретичних та математичних методів дослідження. Розробка питання до анкети закритого характеру (відповідно до сформульованих вимог) на самостійно вибрану або запропоновану викладачем тему; анкетування та обробка одержаних результатів, формулювання висновків	9	13
2	Права та обов'язки учасників навчально-виховного процесу у ВНЗ. Вивчення нормативно-правових документів у галузі вищої освіти. Складання педагогічного словничка	9	13
3	Стан і перспективи розвитку вищої школи на зламі XX і XXI ст. Зміст реформ вищої освіти в Україні у світовому освітньому контексті.	9	13
4	Мета, основні завдання діяльності вищого навчального закладу. Правовий статус вищого навчального закладу Органи громадського самоврядування у вищих навчальних закладах	9	13
5	Варіативне, творче застосування стратегій та технологій навчання із врахуванням особливостей навчальної ситуації, специфіки навчальної дисципліни.	9	13
6	Підготовка та проведення навчальних занять у вищій школі. Анотація науково-педагогічних статей. Вивчення нормативно-правових документів	9	13
7	Форми організації і методи контролю, шляхи їх удосконалення. Складання електронних схем та завдань у тестовій формі	9	13
8	Основні напрями, принципи національного виховання студентської молоді. Аналіз результатів психолого-педагогічних досліджень (вивчення особистості студента, студентського колективу тощо)	9	15
Разом		72	106

6.5. Індивідуальні завдання

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: дослідження практичних ситуацій; підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та його презентація; презентація власних досліджень, підготовка до олімпіад, конференцій; написання есе; виконання тестових завдань; розробка моделей, явищ і процесів; анотація опрацьованої додаткової літератури, відеофільмів; розробка поурочних планів і конспектів навчальних занять, розробка сценаріїв виховних справ, дослідження особистості студента та колективу академічної групи; порівняльна характеристика вивчених явищ, процесів тощо; анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

Див. Маляр Л.В. Педагогіка і психологія профільної та вищої школи: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 25 с.

Тематика есе, наукових доповідей, рефератів, творчих проектів

1. Етапи професійного становлення та розвитку педагога закладу вищої освіти.
2. Професійні комунікативні якості викладача закладу вищої освіти.

3. Дослідження компонентів професійної компетентності викладача закладу вищої освіти.
4. Порівняльний аналіз структури професійної діяльності вчителя середньої школи та викладача закладу вищої освіти.
5. Дослідження перспектив розвитку професійної діяльності викладача закладу вищої освіти.
6. Дослідження індивідуального стилю професійної діяльності викладача закладу вищої освіти.
7. Педагогічна майстерність викладача закладу вищої освіти та шляхи її формування.
8. Педагогічні умови професійної адаптації викладача закладу вищої освіти.
9. Основні напрями профілактики професійних деформацій викладача закладу вищої освіти.
10. Дослідження синдрому «професійного вигорання» викладача закладу вищої освіти.
11. Становлення вищої школи в Україні.
12. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти інших країн (на вибір студента).
13. Реалізація виховної та розвиваючої функцій у процесі навчання студентів.
14. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на лекційних заняттях.
15. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на семінарських заняттях.
16. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на практичних заняттях.
17. Шляхи підвищення інтересу студентів до навчання на лабораторних заняттях.
18. Розвиток творчого потенціалу особистості студента в процесі навчальної діяльності.
19. Роль темпераменту в пізнавальній діяльності студентів. Інноваційні форми організації вищої освіти.
20. Характеристика емоційно-вольових властивостей особистості.
21. Роль лідера в формуванні сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі.
22. Психологічні умови індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу у вищій школі.
23. Психологічна характеристика творчої особистості видатних діячів науки, техніки, культури (за власним вибором).
24. Порівняльний аналіз форм організації навчання у вищих навчальних закладах України та інших країнах.
25. Способи оптимізації кредитно-модульної системи навчання в Україні.
26. Проблеми діагностики навчальних досягнень студентів.
27. Оптимізація системи тестування у вищій школі України.
28. Тестування як метод діагностики.
29. Основні види тестів та їх складання.
30. Педагогічні технології в сучасній вищій школі.
31. Дослідження нетрадиційних форм організації, методів навчання у вищій школі.
32. Інноваційні форми та методи навчання у вищій школі країн Західної Європи та США.
33. Сучасні технології навчання: досвід використання.
34. Дистанційне навчання як новітній вектор трансформації вищої освіти в Україні.
35. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі сучасної вищої школи.
36. Дослідження мотивації навчання студентів.
37. Дидактичний аналіз труднощів першокурсників у навчальній діяльності.
38. Шляхи оптимізації самостійної роботи студентів.
39. Увага, її природа та роль у навчальній діяльності.
40. Найважливіші теорії пам'яті в психологічній науці.
41. Взаємодія розвитку пам'яті, мислення та уяви. 60. Роль уяви в навчальній і творчій діяльності.
42. Порівняльний аналіз змісту фахової освіти студента в Україні та інших країнах
43. Шляхи розвитку науково-дослідницької роботи студентів.

44. Дослідження рівня вихованості студентів закладу вищої освіти..
45. Дослідження ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді.
46. Самооцінка студента як фактор соціальної адаптації особистості.
47. Шляхи підвищення ефективності виховного процесу в сучасній вищій школі.
48. Історія становлення інституту кураторства у вищій школі України.
49. Розвиток інтелектуальної культури студента.
50. Система позааудиторної виховної роботи сучасної вищої школи.
51. Порівняльний аналіз організації студентського самоврядування у сучасній вищій школі в Україні та за кордоном.
52. Шляхи оптимізації управління навчально-виховним процесом у ВНЗ.
53. Порівняльний аналіз тенденцій розвитку систем вищої освіти України та інших країн (за вибором студента).
54. Критерії оцінки ефективності роботи сучасного закладу вищої освіти.
55. Механізми формування позитивного іміджу викладача закладу вищої освіти.
56. Загальна і педагогічна культура в структурі педагогічного іміджу.
57. Позааудиторна виховна робота зі студентами вищого навчального закладу.
58. Роль морального та естетичного виховання в процесі формування гармонійно розвиненої особистості.
59. Екологічне виховання як соціально-педагогічна проблема.
60. Методи і форми екологічного виховання.
61. Університет очима студента: сучасне й майбутнє (бачення перспектив розвитку УжНУ).
62. Навчаємо й виховуємо в умовах сучасного університету.
63. Викладач вищої школи, на якого чекає сучасна система вищої освіти в Україні.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи : тексти лекцій. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2014. 304 с.
2. Золотарьова І. М. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» (для магістрів денної форми навчання усіх спеціальностей) Харків : ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2017. 36 с.
3. Кучинська І. О. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Кам'янець-Подільський 2020. 291 с..
4. Мешко О.І. Психологія вищої школи. Навч. посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018. 196 с.
5. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. Навчально-методичний посібник. К: Дакор, 2020. 178 с
6. Педагогіка вищої школи: підручник / В.П.Андрущенко, І.Д.Бех, І.С.Волощук, О.В.Глузман, Н.В.Гузій, Н.М. Дем'яненко, Н.О. Дівінська, М.Б.Євтух, С.А.Калашнікова, О.А.Комар; Ін-т вищ. освіти АПН України. К.: Пед. думка, 2009. 256 с.
7. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В.Семенова, І.О.Бартенєва, І.М. Богданова. 3-є вид., переробл., доповн. К.: Знання, 2007. 495 с.
8. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / В.В.Кудіна, М.І.Соловей, Є.С.Спіцин. 2-ге вид., доповн. і переробл.. К.: Ленвіт, 2007. 194 с.
9. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А.І. Кузьмінський. К.: Знання, 2005. 486 с.
10. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / М.М.Фіцула. К.: Академвидав, 2010. 456 с.

Методичне забезпечення:

1. Козубовська І.В., Повідайчик О.С. Інноваційні технології підготовки фахівців у вищій школі: методичні рекомендації для аспірантів і магістрів .Ужгород, 2021

2. Козубовська І.В., Розлуцька Г.М. Психологія і педагогіка вищої школи: управлінські аспекти (навчально-методичний посібник). Ужгород: УжНУ, 2018. 56 с.
3. Маляр Л.В. Педагогіка і психологія профільної та вищої школи: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 25 с.
4. Основи психолого-педагогічної підготовки у вищій школі: навч.-метод. посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів / Л.В.Маляр, В.І. Староста, М.І.Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 84 с.
5. Педагогіка: конспект лекцій / Упорядники: Кухта М.І., Маляр Л.В. Ужгород Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. 100 с.
6. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів/ Автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.

Допоміжна

1. Вища освіта і Болонський процес. Педагогіка вищої школи / Н.Б.Булгакова; Нац. авіац. ун-т, Спільн. європ. проект «Навчання укр. інженерів комп'ютер. пром. Проектуванню». Київ : НАУ-друк, 2009. 84 с.
2. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. К. : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
4. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн. /Л. В. Барановська. К. : НАУ, 2015. 240 с.
5. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. К.: Філ-студія, 2006. 320 с.
6. Староста В.І. Методологічні аспекти психолого-педагогічного дослідження: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2008. 68 с.
7. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності. : навчальний посібник / Теслюк В.М., Лузан П.Г., Шовкун Л.М. К. :ДАККиМ, 2010. 244 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського. URL: <https://dnrb.gov.ua>.
2. Е-навчання в УжНУ: наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>), е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>), сайт е-навчання (<https://elearn.uzhnu.edu.ua/>) тощо).
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <https://nbuv.gov.ua>.
4. Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>.
5. Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357>
6. Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5952>
7. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/19667>
8. Про вищу освіту: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38. Редакція від 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>. 58
9. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____ від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)